

POSTANOWIENIE

26 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska

na posiedzeniu niejawnym 26 marca 2024 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku M.K.

z udziałem R.K.

o podział majątku wspólnego,

na skutek skargi kasacyjnej R.K.

od postanowienia Sądu Okręgowego we Włocławku

z 30 grudnia 2021 r., I1 Ca 118/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 15 grudnia 2020 r. Sąd Rejonowy w Aleksandrowie Kujawskim w sprawie z wniosku M.K. z udziałem R.K. o podział majątku wspólnego oddalił wniosek uczestnika o ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym i ustalił, że udziały w majątku wspólnym są równe (pkt 1), ustalił skład i wartość majątku wspólnego byłych małżonków (pkt 2) oraz dokonał jego podziału w ten sposób, że na rzecz wnioskodawczynie przyznał bliżej opisaną nieruchomość położoną w miejscowości K. o wartości 1 320 000 zł, a na rzecz uczestnika przyznał pozostałe składniki majątku wspólnego, w tym wszystkie ruchomości, o łącznej wartości 107 500 zł, a także bliżej opisaną nieruchomość położoną w miejscowości Z. o wartości 1 305 000 zł oraz bliżej opisaną nieruchomość położoną w miejscowości K. o wartości 250 000 zł. (pkt 3). Sąd zasądził z tytułu dopłaty od

uczestnika na rzecz wnioskodawczynie kwotę 222 921,30 zł płatną w trzech ratach bliżej opisanych co do wysokości i terminów zapłaty. Apelacja uczestnika została oddalona postanowieniem Sądu Okręgowego we Włocławku z 30 grudnia 2021 r. Uczestnik wniósł skargę kasacyjną, opierając wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania na przyczynie kasacyjnej objętej art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, służącym ochronie interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa, wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji oraz eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu nieważnym lub orzeczeń oczywiście niezgodnych z prawem. Stosownie do 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania w razie wykazania przez stronę, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Z punktu widzenia funkcji oraz założeń skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, rolą „przedsądu” jest wstępna selekcja skarg pod kątem spełniania wymienionych wyżej kryteriów (przyczyn kasacyjnych) kwalifikujących skargę do jej przedstawienia Sądowi Najwyższemu w celu merytorycznego rozpoznania.

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania pozwany uzasadnił jej oczywistą zasadnością ze względu na rażące naruszenie art. 43 § 2 k.r. o. polegające na przyjęciu, że fałszowanie przez wnioskodawczynię podpisów męża i zatajanie przed nim sytuacji finansowej wspólnego gospodarstwa rolnego nie stanowi ważnej przyczyny ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym. Sąd Okręgowy wadliwie także łączył możliwość ustalenia nierównych udziałów jedynie z sytuacją, gdy zachowanie drugiej strony prowadziło do trwonienia majątku.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania na przyczynie objętej art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nakłada na skarżącego powinność wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia konkretnych przepisów prawa materialnego lub

procesowego, naruszenia dostrzegalnego *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby zagłębiania się w szczegóły sprawy lub dokonywania jej poszerzonej analizy. Należy też przypomnieć, że zgodnie z powszechnie aprobowanym w orzecznictwie i nauce prawa poglądem, o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje *per se* nawet oczywiste naruszenie konkretnego przepisu, lecz jego skutek polegający na wydaniu oczywiście nieprawidłowego orzeczenia, które nie może się ostać (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 r., Nr 13, poz. 230).

Sąd Najwyższy wyjaśnił w swoim orzecznictwie, że art. 43 § 2 k.r.o. formułuje dwie przesłanki ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym, które muszą wystąpić łącznie i które pozostają do siebie w takim wzajemnym stosunku, że żadne „ważne powody” nie stanowią podstawy takiego orzeczenia, jeżeli stopień przyczynienia się małżonków do powstania majątku wspólnego jest równy, a jednocześnie - nawet różny stopień przyczynienia się małżonków do powstania tego majątku nie stanowi podstawy ustalenia nierównych udziałów, jeżeli nie przemawiają za tym „ważne powody”. Innymi słowy, wyróżnienie przez ustawodawcę tych dwu przesłanek sprawia, że sam nierówny stopień przyczynienia się małżonków do powstania majątku wspólnego nie może być uznany za ważny powód w rozumieniu komentowanego przepisu (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 24 kwietnia 2013 r., IV CSK 553/12, OSNC-ZD 2014, Nr B, poz. 24 i z 6 kwietnia 2005 r., III CK 469/04). W orzecznictwie zdefiniowano ważne powody jako okoliczności, które oceniane z punktu widzenia zasad współżycia społecznego sprzeciwiają się przyznaniu jednemu z małżonków korzyści z tej części majątku wspólnego, do której powstania ten małżonek nie przyczynił się. Podkreśla się przy tym, że ocena ważnych powodów ma nie tylko aspekt majątkowy, ale również etyczny, co wyraża się w postulacie dokonywania ich oceny przy uwzględnieniu zasad współżycia społecznego (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 22 września 1997 r., II CKN 306/97 oraz z 21 listopada 2002 r., III CKN 1018/00). Sąd Najwyższy wskazał także, że nie chodzi tu o winę w rozkładzie pożycia małżeńskiego, ale o winę odnoszoną do nieprzyczyniania się przez małżonka do powstania majątku wspólnego lub przyczyniania się w mniejszym stopniu niż to wynika z jego możliwości (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 lutego

2018 r., II CNP 11/17 oraz z 7 czerwca 2000 r., III CKN 455/00). Ważnym powodem jest w szczególności naganne postępowanie małżonka, przeciwko któremu jest skierowane żądanie ustalenia nierównych udziałów, polegające na tym, że w sposób rażący lub uporczywy nie partycypował w tworzeniu wspólnego majątku stosownie do sił i możliwości zarobkowych (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 26 listopada 1973 r., III CRN 227/73, OSNCP 1974, poz. 189 oraz z 2 października 1997 r., II CKN 348/97).

Z uzasadnienia zaskarżonego postanowienia wynika, że rozstrzygając w przedmiocie wniosku uczestnika o ustalenie nierównych udziałów, Sąd Okręgowy uwzględnił przytoczone poglądy. Odnosząc je do ustaleń faktycznych w tej sprawie, wskazał, że pomimo przyczynienia się uczestnika w większym stopniu do powstania wspólnego majątku przez objęcie umowną wspólnością nieruchomości stanowiących uprzednio jego majątek osobisty (podarowanych mu przez rodziców), nie wykazał on istnienia ważnych powodów obciążających wnioskodawczynię i uzasadniających postulowane przez niego rozstrzygnięcie. Była żona uczestnika przez cały czas trwania związku małżeńskiego angażowała się w pracę w gospodarstwie rolnym, przyczyniała się do zaspokajania potrzeb rodziny w miarę swoich sił i możliwości, prowadziła dom i wychowywała wspólne dzieci stron. Pracowała także zarobkowo u innych rolników, a sam fakt nieregulowania przez nią wszystkich zobowiązań związanych z gospodarstwem czy zaciągania pożyczek nie świadczył o trwonieniu przez nią majątku, skoro pożyczone pieniądze przeznaczała na potrzeby rodziny. Nie została zatem spełniona przesłanka „ważnych powodów” w postaci rażącego i odbiegającego od obiektywnych wzorców braku staranności o zachowanie istniejącej już substancji majątku. Z uzasadnienia zaskarżonego postanowienia wynika, że Sąd Okręgowy, wbrew twierdzeniom uczestnika, nie ograniczył się przy ocenie zaistnienia przesłanki „ważnych powodów” do ustalenia, że wnioskodawczyni nie „trwoniła majątku”, lecz dokonał kompleksowej etycznej oceny postępowania wnioskodawczyni w zakresie przyczyniania się do powstania majątku wspólnego. Sąd Okręgowy nie stracił z pola widzenia postawionych wnioskodawczyni w postępowaniu karnym zarzutów w przedmiocie podrobienia przez nią podpisu uczestnika na wnioskach dotyczących zgłoszeń bytła, na wnioskach o przyznanie

płatności, w przedmiocie umorzenia lub odroczenia płatności podatków i składek KRUS; wskazał, że jej działania – choć niezgodne z prawem – zmierzały do polepszenia sytuacji gospodarstwa rolnego, którego sprawy finansowe i administracyjne prowadziła w porozumieniu z mężem.

W tym stanie rzeczy orzeczono, jak w sentencji.

(A.D.)

[ał]

